

Denboraren makina

N A G O R E I R A Z U S T A B A R R E N A

“Aquellos duros antiguos...”

RIO DE JANEIRO, 1827KO AZAROA. *El defensor de Pedro* brigantina portutik abiatu zen Txinara bidean. Baina Afrikako kostaldera iristean, Benito Soto bigarren komandante galiziarra eta tripulazioko beste hamalau kide mutinatu egin ziren, eta gainerakoak hilda edo lehorrean utzita, itsasontziak erasotzeari ekin zioten. Pirata berriek zortzi ontzi abordatu zituzten Iberiar penintsulako kostalde atlantikoan, 1830ean brigantina Cádiz eta San Fernando arteko uharritik gertu hondartu zen arte. Funtzionarioren bat erosita, Cádiz-en lehorre-ratzea lortu zuten, inolako dokumentaziorik izan ez arren. Nolanahi, iritsi berrien harrokeriak eta erakuskeriak erreze-loa piztu zuen Cádizko epaitegietan. Piratak atxilotu zituzten, baina Sotok alde egitea lortu zuen. Handik egun gutxira, Gibraltarren atxilotu eta heriotzara kondenatu zuten. Horrenbestez, historiak 74 urteko atsedena hartu zuen.

1904ko ekainaren 3an, Cádizko San Jose auzoko atuntokian, hainbat langile arrantzatutako atunen buruak eta hondakinak lurperatzen ari ziren, horietako batek harean hainbat “ogerleko” zahar topatu zituen. Berehala gainerako langileak eta auzokideak hondartzan erretanak egiten hasi ziren. Zurrumurrua agudo hedatu zen, eta atuntokiko arduradunek auzoko udaltzainen eta Guardia Zibil bikote baten laguntza

lortu arren, biharamunean jendetzak hondartza hartu zuen pikotxa, pala eta bahea eskutan.

Txanponak Espainiako Fernando VI.aren garaikoak ziren, eta “bi mundutako ogerleko” ere esan zitzairen, ifrentzuan bi lur esfera zituztelako (argazkian, txanponetako bat, egun Cádizko Litografia Museoan dagoena). Zaila da hondartzan orotara zen-

bat txanpon aurkitu zituz-

ten jakitea, askok isilean gorde baitzituzten, agintari-
kenduko zizkien beldur.

Baina 1.500 inguru izan zirela uste da. 1805an, inguru horietan, *Defiances* ontzi frantziarra hondoratu zen, baina txanponak Sotoren gizonek ezkutatuko harrapakinak zirela da hipotesirik onartuena.

1905eko inauterietan, altxor bilaketa herrikoia gertatu eta hilabete batzuetara, Los Anticuarios konpartsak *tanguillo* bati hitzak jarri zizkion “ogerleko zaharren” istorioa kontatzeko. “*Aquellos duros antiguos que tanto en Cádiz dieron que hablar...*” dio kantaren hasierak. Eta zeresanaz gain, zer kantatua ere eman dute mende luzean “ogerleko zahar” horiek. Gaur egun, Cádizeko kantu ezagunenetakoa da, himnoa ia, “feria” –jendez gainezkako hondartzak omen zuen itxura– eta “miseria” –herritarrak bertara bultzatu zituen errealitate gordina– erri-maren bidez uztartzen dituen doinua.

Arrastoak

Zer egin
behar da
nazien harresi
atlantikoarekin?

HITLERREK, aliatuen inbasioari aurre egiteko, harresi atlantikoa delakoa eraikiarazi zuen Europako kostaldean, Ipar Euskal Herriatik hasi eta Eskandinaviaraino, Frantziako kostaldeko 1.287 kilometro hartuta. Bigarren Mundu Gerran eraikitako gotorleku, tunel, bunker, lubaki eta kuartel asko zutik eta itsasoari begira daude oraindik.

Frantziako zenbait elkarte arrasto horiek zaharberritzen hasi dira, eta polemika piztu da. Batzuek ondareztat jotzen dituzte, historiaren funtsezko ataltzat; eta badira Monumentu Historiko izendatzea eskatzen dutenak ere. Beste batzuek, aldiz, garai mingarrien oroigarri direla, eta, horregatik, suntsitu egin beharko lirakeela uste dute.

BRIAN LEACH CHRISTENSEN